

Ljubljana, november 2012

Evropska unija, njeno gospodarstvo in mednarodna skupnost potrebujejo zavezujoče, usklajene in bolj ambiciozne 2020 in post-2020 EU podnebno-energetske cilje

Uvod

Poročilo iz Foruma o podnebni ranljivosti iz septembra 2012¹ izpostavlja precedenčni primer škode za človeško družbo in trenutni gospodarski razvoj, ki bo čedalje bolj vplivala na ljudi po svetu, še posebej na najrevnejše in najbolj ranljive, istočasno pa bo zavirala rast. Ključne ugotovitve poročila vključujejo oceno o 400.000 smrti zaradi lakote in nalezljivih bolezni, ki se še bolj širijo zaradi podnebnih sprememb, medtem ko neuspeh ukrepanja že sedaj stane svetovno gospodarstvo 1,6 % globalnega BDP-ja, kar znaša 1,2 bilijona dolarjev izgubljene blaginje na leto. Nadalje bodo hitro rastoče temperature in onesnaženje, povezano z ogljikom, povečale ta strošek na 3,2 % svetovnega BDP-ja do leta 2030. Velika gospodarstva, kot je Evropska unija, bodo močno prizadeta.

Na drugi strani spektra pa poročilo UNEP-a *K zelenemu gospodarstvu*² ocenjuje, da bi boj proti podnebnim spremembam preko prehoda v nizkoogljično gospodarstvo povzročil rast globalnega gospodarstva z enako stopnjo, če ne tudi višjo, kot bi jo po napovedih pod trenutnim ekonomskim modelom, toda brez povečanja tveganja, ekonomskih pretresov, pomanjkanja in krize, značilne za obstoječe, na izčrpanju naravnih virov temelječe, visoko ogljično gospodarstvo. Nedavna znanstvena poročila kažejo, da imajo lahko tako industrializirane države, kot so države EU, koristi od zgodnjega ukrepanja na področju podnebnih sprememb, tudi če ostali svet odlaša s takšnimi dejanji³.

Voditi evropsko gospodarstvo naprej, obenem pa preprečevati nevarne podnebne spremembe, je možno. Za to potrebujemo več ukrepanja EU kot tudi širši napor za zagotovitev okoljske integritete in nadsolidarnosti. Takšni ukrepi EU bi morali biti del novega globalnega pravno zavezujočega dogovora, ki bi pomagal peljati ambicije naprej.

1. Postavljanje ciljev spodbuja inovacije, vlaganja in rast

Podnebno-energetski paket, čeprav daleč od popolnosti, je vzpostavil pravni okvir, ki je omogočil investicije evropskih davkoplačevalcev in podjetij v višini najmanj 40 milijard EUR v nizkoogljični razvoj. Cilji so imeli jasne koristi za ustvarjanje novih delovnih mest, povečanje učinkovitega ravnanja z viri ter na zmanjšanje trgovinskega deficita in povečanje zanesljive oskrbe z energijo. Cilji so spodbudili investicije v obnovljive vire v Evropi in pripomogli h globalni revoluciji vlaganj v obnovljive vire, ki so trenutno višja od letnih vlaganj v fosilne vire. Zaradi evropskih ciljev evropske regulative in standarde, povezane z energijo, posnemajo države v razvoju, obenem pa podpirajo globalni trg, vreden 3 bilijone dolarjev. Brez evropskih ciljev se Kitajska ne bi odločila za implementacijo pet letnega gospodarskega plana, temelječega na predpostavki hitro razvijajočega se globalnega trga čiste energije. Postaja jasno, da so evropski cilji pomagali oblikovati globalno gospodarsko stvarnost.

2. Ambiciozni 2020 in post-2020 cilji: ključni koraki k dekarbonizaciji

Focus, društvo za sonaraven razvoj, poziva EU, naj ta prepozna zgodovinsko odgovornost ter poveča ambicioznost svojih trenutnih in dolgoročnih podnebno-energetskih ciljev ter politik. Le če bomo dosegli zgornjo mejo cilja 80 – 95 % zmanjšanja emisij do leta 2050 (kot je navedeno v dokumentu Evropske komisije Kažipot za prehod na konkurenčno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika do leta 2050⁴), bo EU zmožna prevzeti odgovornost, da se izognemo nevarnim podnebnim spremembam.

¹ Climate Vulnerable Forum. Poročilo: *Climate crisis already causing unprecedented damage to world economy; human impacts on large scale*. Dostopno na: http://daraint.org/wp-content/uploads/2012/09/CVM_RELEASE_FINAL_ENGLISH.pdf

² United Nations Environment Program. *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. Dostopno na: <http://www.unep.org/greeneconomy/greeneconomyreport/tabid/29846/default.aspx>

³ Egenhofer, e.a. *On the economics of decarbonization in an imperfect world*. V: *Climatic change* (2012) 114:1-8.

⁴ Evropska komisija. *Kažipot za prehod v konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050*. Dostopno na: http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

Da bi to dosegli, je potrebno že sedaj sprejeti politične odločitve o ciljih, politikah, tehnologijah in infrastrukturi, ki nas bodo postavile na stroškovno učinkovito pot za doseg potrebnih visokih znižanj emisij toplogrednih plinov. Potrebno je izboljšati trenutne 2020 podnebno-energetske cilje in politike. Zlasti je potrebno zvišati trenutni 20 % cilj zmanjšanja domačih emisij na vsaj 30 %, kot del skupnega 40 % cilja zmanjšanja emisij do leta 2020. Nadalje, postaviti je potrebno zavezujoče nacionalne cilje za energetske prihranke ter sprejeti ukrepe za zagotovitev doseganja ciljev za obnovljive vire energije brez ogrožanja ciljev trajnostnega razvoja.

Ta nujni ukrep za izboljšanje trenutne politike mora biti dopolnjen z dogovorom o naboru ambicioznih, skladnih ter zavezujočih EU in nacionalnih post-2020 ciljev za zmanjšanje emisij, energetske prihranke, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in mednarodno podnebno podporo. Politike morajo biti dogovorjene na podlagi teh ciljev. Te odločitve je potrebno sprejeti do leta 2015, da bi dali regulatorno usmeritev in gotovost industriji ter investitorjem. Le tako bi tudi zagotovili doseg dogovora glede novega mednarodnega pravno zavezujočega dogovora. Pomembnost zaveze EU k nadaljnjim in ambicioznim podnebnim ciljem v sklopu teh pogajanj ne smemo podcenjevati.

3. Trenutni 2020 cilji in politike so potrebni izboljšav

Potreba po odločnem ukrepanju je bila jasno prepoznana marca 2007, ko so se predsedniki držav in vlad dogovorili o 2020 ciljih za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, energetskih prihrankih in obnovljivih virih energije. Vendar se moramo tudi iz napak pri snovanju teh ciljev in politik za njihovo doseganje, učiti. Napake vključujejo:

- **Pomanjkanje usklajenosti med tremi cilji:** zlasti ne vključevanje učinka zmanjšanja emisij iz energetskih prihrankov; če sta dosežena tako cilj za obnovljive vire kot cilj za energetske prihranke, se bodo emisije zmanjšale za 24 %⁵.
- **Šibke ambicije ciljev za zmanjšanje emisij:** trenutni nizko postavljeni cilji bodo vodili do strme post-2020 krivulje, da bi dosegli cilj 95 % zmanjšanja emisij do leta 2050. Posledice prenizko postavljenih emisijskih ciljev, 'kapice' na sistemu trgovanju z emisijami, v povezavi z drugimi pomanjkljivostmi, se poznajo v ceni ogljika, ki je prenizka, da bi poganjala investicije v nizkoogljične tehnologije.
- **Nezavezujoči cilji za energetske prihranke:** ker ni zavezujočih ciljev, nedavno sprejeta Direktiva o energetske učinkovitosti ne bo premostila razkoraka med tem kar je na mizi in med tem kar je potrebno za doseg cilja o 20 % energetskih prihrankih. V najboljšem primeru bomo dosegli 15 % energetske prihranke do leta 2020, namesto dogovorjenih 20 %.
- **Pomanjkanje trajnostnih jamstev:** Postavljanje sektorskih ciljev za promet znotraj ciljev za obnovljive vire energije brez vzpostavitve zadostnih okoljskih varoval za uporabo biogoriv je ogrozilo okoljsko integriteto cilja in tudi spodkopalo njegove koristi v smislu zmanjšanja emisij.
- **Pomanjkanje zavezujočih ciljev v deležu in zagotavljanju mednarodnega podnebnega financiranja s strani EU:** kljub ponavljajočim zavezam finančnih ministrov, da bo EU prispevala svoj pravični delež podnebnega financiranja za države v razvoju v okviru Konvencije ZN o spremembi podnebja (30 – 40 % globalne finančne podpore), do sedaj ni bilo storjenega ničesar, s čimer bi zagotovili, da se podnebno financiranje ne bo končalo po zaključku t.i. hitrega financiranja z letom 2012.

4. Priporočila za odločevalce

V izogib napakam iz preteklosti morajo cilji EU za obdobje po letu 2020:

- Sprejeti en usklajen sveženj ambicioznih in zavezujočih ciljev za zmanjšanje emisij, energetskih prihrankov in obnovljive vire energije in s tem zagotoviti usklajenost med cilji.
- Doseči stopnjo zmanjšanja emisij, ki nas bo postavila na okoljsko, socialno in ekonomsko trajnostno pot do skoraj popolne dekarbonizacije do leta 2050.

⁵ Evropska komisija. Scenarios on energy efficiency and renewables. Dostopno na: http://ec.europa.eu/energy/observatory/trends_2030/doc/ee_and_res_scenarios.pdf

- Upoštevati omejitve pri rabi biogoriv, ki izhajajo iz njihovih okoljskih vplivov ter tekmovanjem z drugačno rabo teh virov, po možnosti z določitvijo 'kapice' in strogih zavezujočih trajnostnih kriterijev za njihovo uporabo.
- Optimalno izkoristiti priložnosti za energetske prihranke, še posebej v gradbenem sektorju.
- Zagotoviti redne preglede teh ciljev, v smislu da se jih da prilagajati novim znanstvenim ugotovitvam ali družbenemu, gospodarskemu in okoljskemu razvoju.
- Vključevati cilje za podnebno financiranje, da se zagotovi samodejno financiranje za Zeleni podnebni sklad iz inovativnih virov.

Nadaljnje informacije o bistvenih delih post-2020 podnebno-energetskih ciljev in politik so predstavljene na naslednji strani.

Glavne značilnosti post-2020 podnebno- energetske ciljev in politik

Cilj zmanjšanja emisij

Da bi zagotovili, da so mednarodne pravno zavezujoče zaveze za zmanjšanje emisij primerno in redno revidirane, pozivamo vse države, da postavijo cilje za zmanjšanje emisij za kratkoročno ciljno obdobje, podobno prvemu ciljnemu obdobju Kjotskega protokola (za 5 let). Tako si mora EU zastaviti cilje za leti 2025 in 2030, ki so v skladu z okvirnimi cilji, ki predstavljajo pot k dekarbonizaciji do leta 2050.

Cilj za obnovljive vire energije

Cilj za obnovljive vire (OVE) za 2030 naj ne odraža le trenutnega potenciala OVE tehnologij, temveč mora upoštevati tudi tehnologije, ki nastajajo in bodo šele v naslednjem desetletju postale uporabne v velikem obsegu.

Cilj OVE mora zajemati vse energetske sektorje, obenem pa ne sme biti razdeljen na sektorske cilje. Zagotoviti mora, da bodo vse oblike bioenergije vključene v vseevropsko obvezujoč trajnostni okvir, ter uporabo bioenergije omejiti na trajnostno dostopno raven.

Cilj energetskih prihrankov

Vse bolj jasno postaja, da energetske prihranke niso lahko dostopno 'nizko viseče sadje', kot se je dolgo predpostavljalo in da kljub temu, da bi moral močan signal cene ogljika nagrajevati energetske prihranke, samo tržni mehanizmi niso dovolj za premostitev številnih ovir. Za spodbujanje ukrepov za energetske učinkovitost zato potrebujemo zavezujoč cilj za energetske prihranke za leto 2030. Takšen cilj bi tudi zagotovil potrebno gotovost politik za investitorje, ki so posebej izrazili željo po garanciji, ki bi jo tak cilj nudil, obenem pa bi povečal energetske varnost EU in zmanjšal stroške uvoza goriva.

Cilj bi moral biti vezan na rabo energije: pred-definirana raven celotne porabe energije, ki upošteva pričakovane spremembe pri povpraševanju po energiji v izhodiščnem stanju (če upoštevamo ekonomsko in demografsko aktivnost) in stroškovno učinkovit potencial tehnoloških in vedenjskih ukrepov.

Določilo o mednarodni podnebni podpori

Področje podnebnega financiranja po letu 2020 bo verjetno oblikovano na podlagi rezultatov mednarodnih podnebnih pogajanj, zagotovo pa bo vključevalo tudi nadaljnja pričakovanja, da razvite države poskrbijo za novo in dodatno podnebno podporo najrevnejšim in najranljivejšim državam v skladu z njihovimi potrebami po prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb.

Zadostna sredstva za podnebno financiranje po 2020 je treba zagotavljati na predvidljiv način, večinoma skozi Zelen podnebni sklad. EU bi morala oblikovati mehanizme, ki avtomatsko ustvarjajo dohodke iz inovativnih virov, kot so prihodki od dražb emisijskih kuponov v okviru EU ETS, postavljanje cene ogljiku v mednarodnem prometu, davek na finančne transakcije in drugi avtomatski finančni mehanizmi.

Ustanovitev Inovacijskega sklada za industrijo

Energetsko intenzivni sektorji, kot so industrija jekla, cementa in papirja, imajo še precej pomembnega neizkoriščenega potenciala za energetske prihranke in zmanjšanje emisij. V kontekstu paketa post 2020 politik mora EU zagotoviti pravi okvir za spodbujanje vlaganj v čistejši in bolj učinkovit proizvodni proces in hkrati krepitev konkurenčnosti industrije.

Da bi spodbudili inovacije in uvedli zelene in učinkovite tehnologije v energetske intenzivne sektorje v velikem obsegu, bi lahko bil del prihodkov od dražb emisijskih kuponov v okviru ETS usmerjen v Inovacijski sklad za industrijo, namenjen spodbujanju čistejšega in bolj inovativnega proizvodnega procesa. Da bi zagotovili, da financiranju sledi dejansko izboljšanje uspešnosti tudi v praksi, pa je potrebno uvesti dopolnjujoče predpise, kot so standardi CO2 in načrt izkoreninjenja visokoogljične proizvodnje.